

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ
З ПРАВ ЛЮДИНИ

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН

діяльності Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини на 2016-2017 роки

2016 РІК

Публікацію підготовлено в рамках проекту «Зміцнення потенціалу офісу Уповноваженого Верховної Ради з України з прав людини», який виконується Програмою розвитку ООН в Україні та фінансується Міністерством закордонних справ Данії.

Погляди та висновки, висловлені у цій публікації, належать авторам та упорядникам цього видання і не обов'язково відображають погляди Міністерства закордонних справ Данії, Програми розвитку Організації Об'єднаних Націй чи інших агенцій ООН.

© Секретаріат Уповноваженого
Верховної Ради України
з прав людини, 2016 р.

СТРАТЕГІЧНИЙ ПЛАН

діяльності Уповноваженого Верховної Ради України
з прав людини на 2016-2017 роки

ЗМІСТ

1. ВСТУПНЕ СЛОВО	6
2. БАЧЕННЯ. МІСІЯ. ЦІННОСТІ	7
3. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД	8
Основні нормативно-правові акти, які визначають юрисдикцію Уповноваженого.....	8
Стан дотримання прав людини в Україні.....	8
Сильні сторони.....	10
Слабкі сторони	10
Загрози.....	11
Можливості	12
Пріоритетні напрями.....	12
4. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ	13
5. ДОДАТКОВІ ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ	16
Ефективна взаємодія з парламентом.....	16
Ефективна взаємодія з судовою гілкою влади.....	16
Ефективна взаємодія з органами громадянського суспільства.....	17
Ефективна взаємодія з міжнародними урядовими та неурядовими організаціями, правозахисними коаліціями та мережами	18
Просвітницька роль Уповноваженого.....	18

1. ВСТУПНЕ СЛОВО

У грудні 2012 року було підготовлено Стратегічний план діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та План дій Секретаріату на його виконання, який було розраховано на 2013 – 2017 роки.

Проте, безпрецедентні порушення прав і свобод людини, яких зазнали мільйони українців, тривалий час вимагали вжиття надзвичайних заходів, які планувати завчасно було неможливим. Стало очевидним, що стратегічні цілі, які було визначено з огляду на ситуацію у сфері прав людини в Україні в той час, зі спливом кількох років потребують суттєвого коригування.

У січні 2016 року проведено роботу по актуалізації Стратегічного плану Уповноваженого та Плану дій Секретаріату, оновлено пріоритети, визначено додаткові цілі та розширено коло завдань, які ґрунтуються на сучасних викликах у сфері прав людини в Україні.

Разом з тим, слід зазначити, що наші бачення, місія та цінності залишилися незмінними.

*Валерія Лутковська
лютий 2016 року*

2. БАЧЕННЯ. МІСІЯ. ЦІННОСТІ

БАЧЕННЯ МАЙБУТНЬОГО:

Україна – держава, в якій права людини та основоположні свободи знаходяться на першому місці, реалізовано принцип верховенства права, а органи влади діють таким чином, що дотримання прав та свобод кожного є безумовним.

МІСІЯ:

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини – незалежна, впливова та визнана національна інституція з прав людини, яка здійснює парламентський контроль за дотриманням прав та свобод людини, працює для становлення України як держави, в якій дотримання прав та свобод кожного є безумовним.

ЦІННОСТІ:

- ефективність і професіоналізм;
- прозорість і відкритість;
- праведливість і відповідальність.

3. ЗАГАЛЬНИЙ ОГЛЯД

ОСНОВНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ, ЯКІ ВИЗНАЧАЮТЬ ЮРИСДИКЦІЮ УПОВНОВАЖЕНОГО:

- Конституція України;
- Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»;
- Закон України «Про звернення громадян»;
- Закон України «Про захист персональних даних»;
- Закон України «Про доступ до публічної інформації»;
- Закон України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»;
- Закон України «Про демократичний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави».

СТАН ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ

Моніторинг дотримання прав і свобод людини в Україні свідчить про надскладну ситуацію у вказаній сфері та окреслює низку системних проблем, які залишаються невирішеними роками.

До Уповноваженого з прав людини щоденно надходить інформація про неналежне поводження з особами, які перебувають під контролем держави, порушення права на свободу і особисту недоторканність та права на справедливий суд, які проявляються у численних порушеннях процесуальних прав осіб.

Результати моніторингових візитів в ході реалізації функцій національного превентивного механізму свідчать про поступове покращення матеріальних умови тримання у місцях несвободи, однак проблема із дотриманням прав людини залишається дуже гострою для установ пенітенціарної системи, соціального захисту та психіатричних закладів.

В умовах погіршення економічної ситуації в державі особливо актуальними є проблеми, пов'язані із порушеннями соціальних та гуманітарних прав людини. Так, у 2015 році стан соціального захисту громадян значно погіршився у зв'язку із скасуванням/обмеженням раніше існуючих пільг окремим категоріям громадян, запровадженням оподаткування пенсійних виплат, обмеженням виплати пенсій працюючим громадянам, вкрай незадовільним станом забезпечення громадян доступними та якісними медичними послугами і життєво необхідними лікарськими засобами через відсутність реформ у системі охорони здоров'я і недофінансування цілої низки найважливіших державних програм.

У складних умовах, що склалися в Україні через зовнішню агресію Російської Федерації, особливе занепокоєння викликає стан додержання прав військовослужбовців та інших учасників антитерористичної операції.

Мусимо констатувати відсутність стратегії держави стосовно внутрішньо переміщених осіб, більшість з яких – це сім'ї з дітьми. Відтак, ситуація із дотриманням прав дітей значно ускладнилася і потребує більшої уваги та зусиль державних органів для її виправлення. Пріоритетами в цьому контексті мають стати неухильне дотримання фундаментальних прав, свобод і врахування найкращих інтересів дітей, удосконалення системи надання соціальних послуг та державної підтримки дитинства.

Попри наявність законодавства про запобігання та протидію дискримінації, яке в цілому відповідає міжнародним та європейським стандартам, актуальним залишається забезпечення його належної та ефек-

тивної імплементації. Окремо гостро постають питання боротьби з гендерно зумовленим, у тому числі домашнім, насильством.

З кожним днем усе більшої актуальності набувають питання реалізації права осіб на доступ до публічної інформації як інструменту громадського контролю за діяльністю державних органів.

Хоча й Україною задекларовано завдання побудувати ефективну систему захисту персональних даних, державні органи наполегливо прагнуть встановлення контролю за різними аспектами життя людей.

СИЛЬНІ СТОРОНИ:

- наявність професійної команди;
- присвоєння Уповноваженому рівня акредитації статусу "А";
- довіра з боку правозахисної спільноти;
- постійне підвищення кваліфікації представників Секретаріату;
- тісні робочі зв'язки із донорами, національними інституціями з прав людини з інших країн, з міжнародними організаціями;
- авторитет серед центральних органів виконавчої влади та парламентських комітетів;
- наявність мінімально необхідної ресурсної бази;

СЛАБКІ СТОРОНИ:

- недоліки чинного законодавства (закону про звернення громадян, процесуальних кодексів);
- недостатнє представництво в регіонах;
- недостатність статистичних даних для оцінки ефективності діяльності Уповноваженого;
- відсутність механізму оцінки навчальних потреб працівників Секретаріату;

- відсутність системи постійного навчання новим тенденціям та інструментам у сфері захисту прав людини, що проводяться міжнародними експертами;
- відсутність системи електронного документообігу, зокрема, для полегшення координації між структурними підрозділами Секретаріату.

ЗАГРОЗИ:

А) ЗАГАЛЬНІ:

- вплив тимчасової окупації та збройного конфлікту на ситуацію із забезпеченням прав людини;
- вплив соціально-економічної кризи на ситуацію із забезпеченням прав людини;
- зростання рівня агресії в суспільства та правового нігілізму;
- збільшення порушень прав людини;
- деградація органів влади;

Б) ОРІЄНТОВАНІ НА СЕКРЕТАРІАТ:

- збільшення кількості звернень, що ускладнює роботу над вирішенням системних проблем;
- неконкурентність оплати праці працівників Секретаріату, що призводить до втрати професійних фахівців;
- спроби "політизації" діяльності Секретаріату;
- відсутність співробітництва із керівництвом Уряду;
- імплементація нового закону про державну службу;

МОЖЛИВОСТІ:

- проведення зовнішньої оцінки із презентацією результатів;
- створення окремого та участь у загальнодержавному фондах для підтримки діяльності Секретаріату;
- проведення проактивної комунікативної політики, спрямованої на різні цільові аудиторії;
- продовження спільних проектів із міжнародними організаціями та інститутами громадянського суспільства;
- розвиток регіональної присутності Секретаріату.

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ:

- Попередження катувань і жорстокого поводження;
- Дотримання соціально-економічних прав;
- Протидія дискримінації та забезпечення гендерної рівності;
- Доступ до публічної інформації;
- Захист персональних даних;
- Дотримання прав дитини;
- Захист прав ВПО;
- Захист прав мобілізованих, військовослужбовців та учасників бойових дій.

4. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1:

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЄВОГО РЕАГУВАННЯ НА ВИЯВЛЕНІ ПОРУШЕННЯ ТА ЕФЕКТИВНЕ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ

Вдосконалити та забезпечити дієву реалізацію механізмів:

- Моніторингу дотримання прав та свобод людини з метою запобігання порушенням;
- Реагування на порушення прав та свобод людини, а також контроль за виконанням рекомендацій та вимог Уповноваженого.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2:

**УДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА,
АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА СУДОВОЇ ПРАКТИКИ**

- Забезпечити фахову експертизу проектів та чинних нормативно-правових актів, у тому числі спрямованих на проведення реформ;
- Забезпечити аналіз існуючої адміністративної та судової практики;
- Забезпечити фахову підготовку рекомендацій та вимог Уповноваженого для державних органів та органів місцевого самоврядування на підставі проведених експертизи та аналізу;
- Посилити взаємодію з державними органами, органами місцевого самоврядування та судовими органами для ефективного виконання ними рекомендацій та вимог Уповноваженого.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3:

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ТА ПРАВОВИХ ЗНАНЬ КОЖНОГО/Ї

- Проводити освітні заходи, розробляти інформаційно-просвітницькі та методичні матеріали для різних цільових груп;
- Надавати роз'яснення міжнародних стандартів та національного законодавства у галузі прав людини;
- Удосконалити контент та запровадити багатомовну платформу веб-сайту Уповноваженого.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4:

РОЗБУДОВА ІНСТИТУЦІЙНОЇ СПРОМОЖНОСТІ СЕКРЕТАРІАТУ УПОВНОВАЖЕНОГО, У ТОМУ ЧИСЛІ ШЛЯХОМ РОЗБУДОВИ МЕРЕЖІ РЕГІОНАЛЬНИХ ОФІСІВ

- Визначити ефективну модель діяльності регіональних офісів Уповноваженого;
- Збільшити кількість регіональних офісів Уповноваженого;
- Забезпечити постійний обмін досвідом між регіональними офісами та Секретаріатом Уповноваженого.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5:

УДОСКОНАЛЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ КОНФЛІКТУ ТА ПОСТКОНФЛІКТНОЇ СИТУАЦІЇ (КИЇВСЬКА ДЕКЛАРАЦІЯ)

- Ініціювати створення міжнародної робочої групи з імплементації та просування Київської декларації;
- Брати участь у міжнародних заходах для просування Київської декларації;

- Співпрацювати із національними інституціями з прав людини для просування Київської декларації.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 6:

СПРИЯННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ СТРАТЕГІЇ У СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

- Здійснювати моніторинг виконання плану заходів уряду;
- Брати участь у заходах, спрямованих на реалізацію стратегії;
- Сприяти залученню представників громадянського суспільства до всіх етапів реалізації Національної стратегії.

5. ДОДАТКОВІ ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ ЦІЛЕЙ

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З ПАРЛАМЕНТОМ:

- представлення щорічної і спеціальних доповідей та здійснення моніторингу реалізації наданих Уповноваженим рекомендацій;
- надання висновків щодо законопроектів, які прийняті у першому читанні, та зареєстрованих законопроектів, які становлять значний суспільний інтерес;
- проведення спільних заходів із парламентськими комітетами, народними депутатами та працівниками апарату парламенту.

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З СУДОВОЮ ГІЛКОЮ ВЛАДИ:

А) З СУДАМИ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ:

- надання рекомендацій у конкретних справах щодо дотримання стандартів у сфері прав людини;
- участь у судових процесах при розгляді цивільних та адміністративних справ у якості представника у випадках, передбачених законодавством;
- участь у судових засіданнях у якості спостерігача;
- підготовка звернень до Вищої кваліфікаційної комісії суддів про притягнення суддів до відповідальності;
- проведення спільних заходів (у т.ч. участь у заходах судової гілки влади та залучення до заходів Уповноваженого);

- проведення навчальних спецкурсів для суддів з питань, пов'язаних із правами людини;
- участь у навчальних програмах підготовки та перепідготовки суддів;
- надання експертних висновків при розгляді справ щодо дискримінації.

Б) З КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ:

- надання експертних висновків з питань, пов'язаних із правами людини;
- ініціювання конституційних подань з питань, пов'язаних із правами людини;
- проведення спільних з Конституційним Судом України заходів (у т.ч. участь у заходах Конституційного Суду України та залучення до заходів Уповноваженого).

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З ОРГАНАМИ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА:

- функціонування системи дорачих громадських органів при Уповноваженому та його предствниках;
- реалізація спільних заходів у сфері прав людини з органами громадянського суспільства;
- сприяння діяльності органів громадянського суспільства.

ЕФЕКТИВНА ВЗАЄМОДІЯ З МІЖНАРОДНИМИ УРЯДОВИМИ ТА НЕУРЯДОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ, ПРАВОЗАХИСНИМИ КОАЛІЦІЯМИ ТА МЕРЕЖАМИ:

- подання доповідей щодо стану дотримання прав людини в Україні, в т.ч. щодо виконання Україною міжнародних зобов'язань у сфері прав людини;
- організація спільних заходів (участь у заходах та програмах та залучення до заходів Уповноваженого) із міжнародними урядовими та неурядовими організаціями, правозахисними коаліціями та мережами;
- участь у міжнародних об'єднаннях у якості члена.

ПРОСВІТНИЦЬКА РОЛЬ УПОВНОВАЖЕНОГО:

1. Робота з професійними та цільовими групами (судді, працівники пенітенціарної системи, керівники місць несвободи, представники органів місцевого самоврядування, журналісти, студенти) для підвищення їхнього професійного рівня у галузі забезпечення прав людини шляхом проведення навчальних програм у галузі прав людини та надання роз'яснень;
2. Робота з органами громадянського суспільства з метою підвищення рівня правової культури та правових знань шляхом загального інформування (ЗМІ, друкована продукція, сайт, соціальні мережі тощо).

